

PORADNIK ROZWODOWY czyli – ROZWÓD W PIGUŁCE

Niniejszy Poradnik Rozwodowy został opracowany przez Kancelarię Radcy Prawnego Marta Tyrka z myślą o osobach, które poszukują podstawowych informacji o sprawach rozwodowych. Tematyka rozwodu jest bardzo szeroka, natomiast w niniejszym poradniku zebrano jedynie te najważniejsze informacje, o które najczęściej pytają małżonkowie.

Poradnik skierowany jest do osób niemających prawniczego wykształcenia, nie znajdą w nim Państwo konkretnych numerów „paragrafów”, niektóre sformułowania są potoczne, a orzeczenia sądowe przywołano w przypisach dolnych, aby ułatwić lekturę Poradnika.

***

Kiedy można żądać rozwodu?

Podstawą „udzielenia” przez sąd rozwodu jest **zupełny oraz trwały rozkład pożycia**.

O **zupełnym rozkładzie pożycia** mówimy, gdy małżonków nie łączą już więzi: duchowe, fizyczne i gospodarcze).

Jeżeli przy zupełnym braku więzi duchowej i fizycznej pozostały pewne elementy więzi gospodarczej, wywołane szczególnymi okolicznościami (np. wspólnym zamieszkiwaniem), rozkład pożycia można mimo to uznać za zupełny¹.

Do stwierdzenia zupełnego rozkładu pożycia nie jest konieczne, aby małżonkowie znienawidzili się, choć podobno od miłości do nienawiści jest tylko jeden krok. Do uznania, że między małżonkami brak jest wspólnoty duchowej, nie jest konieczne stwierdzenie przez otoczenie wrogiego lub choćby niechętnego stosunku do siebie. Zachowanie poprawnych stosunków, utrzymywanie kontaktów, chociażby w interesie wspólnych dzieci, nie musi koniecznie oznaczać, że więź duchowa małżonków istnieje².

O **trwałym rozkładzie pożycia** mówimy wtedy, gdy oceniając okoliczności danej sprawy rozwodowej można stwierdzić **na podstawie doświadczenia życiowego, że powrót małżonków do wspólnego pożycia nie nastąpi. Nie jest konieczne stwierdzenie, że powrót małżonków do pożycia jest bezwzględnie wyłączony**³.

To czy rozkład pożycia jest zupełny i trwały zależy od indywidualnej oceny dokonanej przez sąd. Jeżeli oboje małżonkowie chcą rozwodu i są zgodni, czy ma być to rozwód z orzekaniem o winie czy bez orzekania o winie, kwestia ta nie jest szczegółowo badana przez sąd. Natomiast w spornych sprawach, kiedy jeden z małżonków nie godzi się na rozwód lub każdy z małżonków żąda innej „opcji” rozwodu, ważne jest odpowiednie przygotowanie materiału dowodowego. Korzystanie z gotowych wzorów pozwów rozwodowych może okazać się jedynie pozorną oszczędnością pieniędzy i czasu.

Czy konieczna jest wcześniejsza separacja sądowa lub faktyczna?

W niektórych krajach europejskich prawo wymaga określonego czasu separacji czyli rozstania małżonków na np. okres jednego roku,

¹ Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 28 maja 1955 r. I CO 5/55

² Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 28.10.2004 r. (I ACa 375/04)

³ Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 28 maja 1955 r. I CO 5/55

zwłaszcza gdy małżonkowie mają wspólne małoletnie dzieci.

W Polsce małżonkowie nie muszą pozostawać w separacji sądowej ani faktycznej zanim złożą pozew o rozwód. Żaden z małżonków nie musi się wyprowadzać. Nie jest też wymagany określony czas trwania „kryzysu małżeńskiego”, aby móc ubiegać się o rozwód.

Czy można „nie dać” rozwodu?

Jeżeli jeden z małżonkówłoży pozew o rozwód, to drugi z małżonków ma prawo na rozwód się nie zgodzić.

Sąd nie udzieli rozwodu, jeśli:

a) **jeśli wskutek rozwodu ucierpiałoby dobro wspólnych małoletnich dzieci małżonków**

Sąd z pomocą specjalistów bada jak dziecko przyjęłoby rozwód rodziców i jaki wpływ na dziecko miałby rozwód.

b) **jeśli sprzeciwiają się temu zasady współżycia społecznego**

Dotyczy to sytuacji m.in. w których należy udzielić ochrony niewinnemu małżonkowi w trudnej sytuacji życiowej. Sąd bada tu m.in. czy wiek małżonków, stan zdrowia, nie sprzeciwiają się orzeczeniu rozwodu.

c) **jeżeli żąda go małżonek wyłącznie winny rozkładu pożycia**

W takim wypadku udzielenie rozwodu będzie możliwe, jeżeli drugi małżonek (niewinny) wyrazi zgodę na rozwód albo jeśli sąd uzna, że odmowa zgody na rozwód jest w danych okolicznościach sprzeczna z zasadami współżycia społecznego (np. sąd ustali, że odmowa zgody jest podyktowana wyłącznie chęcią zemsty lub wynika z nienawiści do małżonka winnego rozkładu pożycia).

To w teorii. W praktyce nawet jeśli drugi z małżonków początkowo nie zgadza się na

rozwód to najczęściej spełnia się któryś z poniższych scenariuszy:

- a) małżonkowie korzystają z mediacji lub terapii małżeńskiej (czasem dzięki temu udaje się uniknąć rozwodu, a czasem oboje małżonkowie upewniają się, że jest to właściwa decyzja),
- b) zawieszenie postępowania na wspólny wniosek małżonków,
- c) cofnięcie pozwu o rozwód,
- d) zaognienie konfliktu i wzajemne obarczanie się winą za rozpad małżeństwa, co skutkuje długim postępowaniem sądowym,
- e) udzielenie zgody na rozwód (najczęściej ze względu na przedłużający się proces sądowy i zmęczenie całą sytuacją rozwodową).

Czy ma znaczenie, kto pierwszy złoży pozew o rozwód?

W sprawach rozwodowych nie obowiązuje zasada „kto pierwszy, ten lepszy”. Dla sądu nie ma znaczenia, który z małżonków pierwszy złoży pozew o rozwód. Nikt nie zyskuje tu dodatkowych „punktów” ani za to, że pierwszy złożył pozew, ani za to, że występuje jako pozwany.

Jakie są „opcje” rozwodu?

Możliwe jest żądanie rozwodu:

- a) bez orzekania o winie,
- b) z winy jednego z małżonków,
- c) z winy obojga małżonków.

a) **Rozwód bez orzekania o winie**

Jest najszybszą i najłatwiejszą drogą do uzyskania rozwodu, pod warunkiem, że oboje małżonkowie zgodzą się na tę „opcję”. Małżonkowie uzyskują rozwód po jednej

rozprawie, na której sąd zadaje jedynie kilka pytań „dla formalności”.

b) **Rozwód z winy jednego z małżonków**

Wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego, co jest jednoznaczne z długim procesem sądowym, w którym „roztrząsane” jest życie osobiste małżonków. Sąd orzeknie rozwód z winy jednego z małżonków, jeśli na podstawie dowodów stwierdzi, że jeden z małżonków naruszył obowiązki małżeńskiego w taki sposób, że wpłynęło to na spowodowanie albo utrwalenie rozkładu pożycia małżeńskiego. O jakich obowiązkach małżeńskich tu mowa? Małżonkowie mają obowiązek wspólnego pożycia, wzajemnej pomocy i wierności oraz współdziałania dla dobra rodziny, którą przez swój związek założyli (zgodnie z art. 23 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego).

Przykłady zachowań, które mogą świadczyć o winie: nadużywanie alkoholu lub środków odurzających, zdrada, przemoc fizyczna lub psychiczna, nieprzyczynianie się do zaspokojenia potrzeb rodziny (tzw. nieróbstwo).

UWAGA: Związek jednego z małżonków z innym partnerem w czasie trwania małżeństwa, lecz po wystąpieniu zupełnego i trwałego rozkładu pożycia między małżonkami, nie daje podstawy do przypisania temu małżonkowi winy za ten rozkład⁴.

c) **Rozwód z winy obojga małżonków**

Ma miejsce, gdy nie można rozróżnić winy większej i winy mniejszej. Małżonek bowiem, który zawinił jedną z wielu przyczyn rozkładu pożycia, jest współwinny, chociażby drugi

małżonek dopuścił się wielu i to cięższych przewinień⁵. Nie ma tu znaczenia który z małżonków ponosi winę "większą", a który "mniejszą".

Co zawiera wyrok rozwodowy?

Oprócz rozwiązania małżeństwa przez rozwód oraz orzeczenia co do winy (chyba, że oboje małżonkowie zgodnie zażądają rozwodu bez orzekania o winie), w wyroku rozwodowym sąd ureguluje jeszcze dodatkowe kwestie:

a) **władza rodzicielska nad wspólnym małoletnim dzieckiem (dziećmi) obojga małżonków**

Sąd może wydać następujące orzeczenia:

- pozostawienie władzy rodzicielskiej obojgu rodzicom,
- powierzenie wykonywania władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, ograniczając władzę rodzicielską drugiego do określonych obowiązków i uprawnień w stosunku do małoletniego dziecka,
- pozbawienie władzy rodzicielskiej jednego lub oboje z rodziców,
- zawieszenie władzy rodzicielskiej jednego lub oboje z rodziców.

Sąd uwzględnia pisemne porozumienie małżonków o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem po rozwodzie, jeżeli jest ono zgodne z dobrem dziecka. Wypracowanie porozumienia skróci czas trwania sprawy rozwodowej.

b) **kontakty rodziców ze wspólnym małoletnim dzieckiem (dziećmi)**

W tym wypadku również Sąd uwzględnia pisemne porozumienie małżonków o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej

⁴ wyrok Sądu Najwyższego z 28.9.2000 r., IV CKN 112/00

⁵ wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 10.2.2004 r. (I ACa 1422/03)

i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem po rozwodzie, jeżeli jest ono zgodne z dobrem dziecka.

Jedną z możliwości uregulowania kontaktów z dzieckiem (dziećmi) jest orzeczenie opieki naprzemiennej, która polega na tym, że dziecko – zgodnie ze z góry określonym harmonogramem – będzie przebywać na przemian, w równych albo zbliżonych okresach czasu, u każdego z rodziców, o ile przysługuje im pełna władza rodzicielska oraz deklarują oni zamiar wspólnego i spójnego wychowywania dziecka, a ich deklaracja jest dla sądu wiarygodna.

Ustalenie kontaktów z dzieckiem powinno nastąpić w sposób precyzyjny i jasny, aby uniknąć w przyszłości sporów co do wykonywania tej części wyroku rozwodowego. Dlatego warto, aby w sprawie rozwodową zaangażowany był profesjonalny pełnomocnik, który będzie czuwał nad kształtem postanowień dotyczących kontaktów.

Na zgodny wniosek stron sąd nie orzeka o kontaktach z dzieckiem. Najczęściej dotyczy to starszych dzieci.

c) **alimenty dla wspólnego małoletniego dziecka (dzieci)**

Sąd musi rozstrzygnąć o alimentach nawet, jeśli żaden z małżonków tego nie zażądał lub jeśli oświadczył, że rezygnuje z alimentów.

Na wysokość alimentów mają wpływ z jednej strony usprawiedliwione potrzeby dziecka a z drugiej strony zarobkowe i majątkowe możliwości rodzica.

Zasądzone w wyroku alimenty na rzecz małoletnich dzieci odnoszą skutek na okres przypadający po rozwodzie.

UWAGA: istnieje możliwość uzyskania tzw. **zabezpieczenia alimentów** na czas sprawy rozwodowej. W tym przypadku sąd zasądza

pewną kwotę alimentów, którą drugi z rodziców ma obowiązek płacić aż do prawomocnego zakończenia sprawy i ustalenia przez sąd ostatecznej wysokości alimentów. Jeżeli drugi małżonek nie respektuje zabezpieczonych alimentów, mogą być one egzekwowane przez komornika sądowego.

d) **sposób korzystania ze wspólnego mieszkania**

Jeśli małżonkowie nadal mieszkają razem we wspólnym mieszkaniu, sąd w wyroku rozwodowym orzeka również o sposobie korzystania ze wspólnego mieszkania, który będzie obowiązywał do czasu podziału majątku.

Sąd uwzględnia przede wszystkim potrzeby dzieci i małżonka, któremu powierza wykonywanie władzy rodzicielskiej.

Na zgodny wniosek stron sąd może w wyroku orzekającym rozwód orzec również o podziale wspólnego mieszkania albo o przyznaniu mieszkania jednemu z małżonków, jeżeli drugi małżonek wyraża zgodę na jego opuszczenie bez dostarczenia lokalu zamiennego i pomieszczenia zastępczego, o ile podział bądź jego przyznanie jednemu z małżonków są możliwe.

Co jeszcze może zawierać wyrok rozwodowy?

Dodatkowo na wniosek jednego z małżonków sąd w wyroku rozwodowym może:

a) **orzec eksmisję małżonka**

Jeżeli małżonkowie mają wspólne mieszkanie, to, gdy jeden z małżonków swym rażąco nagannym postępowaniem uniemożliwia wspólne zamieszkiwanie, sąd może nakazać jego eksmisję na żądanie drugiego małżonka.

Dotyczy to m.in. przypadków stosowania przemocy fizycznej przez małżonka, nadużywania alkoholu.

b) **zasądzić alimenty dla drugiego małżonka**

Pierwsza możliwość to znalezienie się w **niedostatku** przez małżonka ubiegającego się o alimenty.

Gdy jeden z małżonków został uznany za wyłącznie, małżonek niewinny może żądać alimentów.

Jeżeli żaden z małżonków nie został uznany za wyłącznie, oboje byli małżonkowie mogą żądać od siebie nawzajem alimentów.

Druga możliwość to sytuacja, kiedy rozwód pociąga za sobą **istotne pogorszenie sytuacji materialnej małżonka niewinnego**. Wówczas jeśli jeden z małżonków został uznany za wyłącznie winnego rozkładu pożycia, sąd może zasądzić alimenty dla niewinnego małżonka.

c) **dokonać podziału majątku wspólnego**

Na wniosek jednego z małżonków sąd może w wyroku orzekającym rozwód dokonać podziału majątku wspólnego, jeżeli przeprowadzenie tego podziału nie spowoduje nadmiernej zwłoki w postępowaniu.

W praktyce oznacza to, że sąd dokona podziału majątku, jeżeli małżonkowie przedstawiają zgodne porozumienie co do sposobu podziału majątku. W przypadku najmniejszego sporu co do składników majątku wspólnego, ich wartości itp., sąd w sprawie rozwodowej nie będzie zajmował się kwestią podziału majątku wspólnego.

Możliwe jest zażądanie podziału jedynie części majątku wspólnego, jeżeli małżonkowie są w stanie dojść do porozumienia tylko co do części majątku.

Ile trwa sprawa rozwodowa?

Czas trwania sprawy rozwodowej zależy od sądu, który prowadzi sprawę rozwodową. Czas prowadzenia spraw rozwodowych jest inny w każdym mieście.

Pierwsza rozprawa wyznaczana jest zazwyczaj po upływie kilku miesięcy od złożenia pozwu (średni czas oczekiwania to co najmniej pół roku).

Uzyskanie rozwodu na pierwszej rozprawie jest możliwe pod warunkiem, że małżonkowie nie żądają orzekania o winie, mają zgodne porozumienie w kwestiach związanych z dziećmi (władza rodzicielska, kontakty, alimenty).

W przypadku spraw rozwodowych, w których co najmniej jeden z małżonków żąda rozwodu z orzekaniem o winie sprawa zawsze trwa dłużej. Długi czas trwania wiąże się z koniecznością przesłuchania świadków. Im więcej świadków, im więcej problemów z doręczeniem świadkom wezwania na rozprawę, im więcej świadków spoza miejscowości, w której znajduje się sąd prowadzący sprawę rozwodową, tym postępowanie w sądzie trwa dłużej.

Ile kosztuje sprawa rozwodowa?

Składając pozew o rozwód należy uiścić opłatę sądową w wysokości 600 zł. Jeżeli małżonek jest w trudnej sytuacji materialnej może złożyć wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych. W tym celu należy złożyć oświadczenie na formularzu urzędowym, uzasadnić i udokumentować swoją trudną sytuację finansową.

Korzystanie z pomocy kancelarii prawnej wiąże się z koniecznością opłacenia wynagrodzenia Kancelarii.

Kancelaria Radcy Prawnego Marta Tyrka nie posiada sztywnego cennika prowadzenia spraw rozwodowych.

Honorarium w sprawach rozwodowych ustalane jest indywidualnie na podstawie przewidywanego nakładu pracy, przy jego ustalaniu konieczne będzie uzyskanie odpowiedzi m.in. na poniższe pytania:

1. Czy chcielibyście Państwo uzyskać poradę/konsultację w sprawie czy też chcielibyście Państwo zlecić poprowadzenie sprawy rozwodowej przed sądem?
2. Czy toczy się już postępowanie przed sądem? jeżeli tak, to na jakim etapie?
3. Czy rozwód ma być z orzekaniem o winie czy bez orzekania o winie?
4. Czy mają Państwo wspólne małoletnie dzieci, a jeżeli tak, to czy są Państwo zgodni co do władzy rodzicielskiej, kontaktów z dziećmi i alimentów. Czy istnieje konieczność zabezpieczenia kontaktów z dziećmi oraz alimentów na czas sprawy rozwodowej?
5. Czy Państwa majątek wspólny miałby zostać podzielony, a jeśli tak to, czy są Państwo zgodni co do tego jak ma wyglądać podział majątku?

Kancelaria zawsze stara się wyjść naprzeciw Klientom, ustalić dogodny sposób zapłaty honorarium - np. w ratach.

Sprawy o rozwód przebiegają dynamicznie, gdyż silne emocje kierujące małżonkami powodują, że zmieniają zdanie co do "opcji" rozwodu, kwestii kontaktów z dziećmi i alimentów.

Kancelaria jest przygotowana, aby poprowadzić Państwa przez ten trudny proces niezależnie od tego czy będzie to rozwód bez orzekania

o winie, rozwód z winy obojga małżonków, rozwód z winy jednego z małżonków.

Zapraszam do współpracy

Radca Prawny

Marta Tyrka

☎ 513 215 401

✉ tyrka@kancelaria-tyrka.pl

CHECK LISTA ROZWODOWA

W celu usprawnienia procedury rozwodowej warto wraz z małżonkiem ustalić następujące kwestie:

Rozwód bez orzekania o winie, czy z orzekaniem o winie (obojga małżonków czy jednego z nich).

Przy którym z rodziców dziecko będzie miało miejsce pobytu czyli z kim będzie mieszkać dziecko po rozwodzie.

Czy władza rodzicielska ma przysługiwać w pełnym zakresie obojgu rodzicom (czy są w stanie na bieżąco ustalać kwestie związane z dziećmi i wspólnie podejmować decyzje).

Czy rodzicowi, z którym dziecko nie będzie mieszkać po rozwodzie, władza rodzicielska ma zostać ograniczona do decydowania o istotnych sprawach dziecka.

Jaką kwotę alimentów dla dziecka będzie płacił rodzic, z którym dziecko nie będzie mieszkać po rozwodzie.

Czy w wyroku rozwodowym mają być ustalone kontakty (konkretny harmonogram) dziecka z rodzicem, z którym nie będzie mieszkać po rozwodzie, a jeżeli tak, to jaki harmonogram ma być ustalony (ile dni w miesiącu, które dni w tygodniu, Święta Bożego Narodzenia, Święta Wielkanocne, ferie, wakacje letnie, godziny rozpoczęcia i zakończenia kontaktów).

Jeśli nie ma potrzeby ustalania kontaktów, to sąd na zgodny wniosek rodziców nie będzie regulował w wyroku kwestii kontaktów. W razie potrzeby kwestię kontaktów można uregulować po rozwodzie (w drodze ugody albo sądownie).

Czy przy okazji rozwodu ma być podzielony majątek, jeśli tak to, co wchodzi w skład majątku wspólnego i jaką ma wartość, w jaki sposób majątek ma zostać podzielony i czy któremuś z małżonków będzie należna spłata od drugiego małżonka.

UWAGA: Sąd podzieli majątek w wyroku rozwodowym tylko jeśli małżonkowie przedstawią wspólny projekt.